

مقاله پژوهشی

مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دوره دهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۰، ۲۸۸-۲۷۹

بررسی انگیزه‌های انتخاب رشته تحصیلی در دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

زینب کاظمی‌زاده^۱، محسن رضائیان^۲، مژده فرودی^۳

دریافت مقاله: ۸۹/۸/۱۱ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۸۹/۱۱/۱۲ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۸۹/۱۲/۳ پذیرش مقاله: ۸۹/۱۲/۱۰

چکیده

زمینه و هدف: بی‌تردید یکی از اساسی‌ترین تصمیم‌ها برای هر انسان در طول زندگی، انتخاب شغل می‌باشد و افراد با انتخاب رشته تحصیلی، آماده ورود به حرفه مربوطه می‌شوند. هدف این مطالعه، بررسی انگیزه‌های انتخاب رشته تحصیلی در دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان بود.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه توصیفی-مقطعی که در سال ۱۳۸۹ انجام شد، پرسش‌نامه‌های حاوی سؤالاتی برای جمع‌آوری اطلاعات فردی و سؤالات مربوط به انگیزه انتخاب رشته تحصیلی به صورت جمع‌آوری در اختیار دانشجویان سال اول و دوم رشته‌های پزشکی و دندان پزشکی قرار گرفت (۱۴۶ دانشجو). داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آمار توصیفی و مجذور کای تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: میزان پاسخ‌دهی در این تحقیق ۸۹٪ بود. دانشجویان شرکت‌کننده، به تفکیک ۶۰٪ پزشکی و ۴۰٪ دندان پزشکی بودند. در بین دانشجویان رشته پزشکی و دندان پزشکی "داشتن موقعیت حرفه‌ای بالا" و "موقعیت اجتماعی" جزء مهم‌ترین انگیزه‌ها در انتخاب رشته تحصیلی بوده است. انگیزه‌های "داشتن امنیت شغلی" ($p=0/04$)، "درآمد بالا" ($p=0/01$) و "داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی" ($p=0/001$) به طور معنی‌داری برای دانشجویان دندان پزشکی مهم‌تر بودند. در مقابل، اهمیت انگیزه‌های "ارتباط با مردم" ($p=0/02$) و "داشتن شغلی با چالش‌های زیاد" ($p=0/01$) برای دانشجویان پزشکی به طور معنی‌داری بیشتر بود.

نتیجه‌گیری: انتخاب رشته‌های تحصیلی پزشکی و دندان پزشکی تا حدود زیادی مربوط به برخورداری بودن از موقعیت حرفه‌ای بالا و جایگاه اجتماعی این رشته‌ها می‌باشد. تفاوت موجود در انگیزه‌های انتخاب رشته تحصیلی در بین این دو رشته مربوط به ماهیت کاری آنها است.

واژه‌های کلیدی: دانشجویان، انگیزه، انتخاب رشته تحصیلی، دندان پزشکی، پزشکی

۱- نویسنده مسئول) استادیار گروه آموزشی اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

تلفن: ۰۳۹۱-۸۲۲۰۰۱۳، دورنگار: ۰۳۹۱-۸۲۲۰۰۰۸، پست الکترونیک: z_kazemizadeh@rums.ac.ir

۲- استاد گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، مرکز تحقیقات سلامت کار، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

۳- دندان پزشک، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

مقدمه

بی‌تردید یکی از اساسی‌ترین تصمیم‌ها برای هر انسان در طول زندگی انتخاب شغل می‌باشد. بر این اساس، انتخاب رشته فرآیندی را برای هر فرد به دنبال خواهد داشت که در طول تحصیل با صرف هزینه و وقت زیادی آماده ورود به حرفه مربوطه می‌شود [۱]. امروزه قشر جوان با انگیزه‌های متفاوتی اقدام به انتخاب رشته‌های دانشگاهی می‌نمایند و در بعضی مواقع بدون شناخت و علاقه وارد رشته‌های مختلف دانشگاهی می‌شوند [۲]. در این میان گروهی از دانشجویان نیز اقدام به تغییر رشته می‌نمایند که ریشه در عدم شناخت کافی در مورد رشته انتخابی دارد [۱] و این امر صدمات زیادی برای فرد و جامعه به دنبال دارد.

در همین راستا، پزشکی و دندان‌پزشکی در کشور ما و بسیاری از کشورهای جهان از رشته‌های پرطرفدار دانشگاهی است که رتبه‌های برتر امتحان‌های ورودی را به خود اختصاص می‌دهند. در سال‌های اخیر مطالعاتی در مورد تفاوت انگیزه‌های ورود دانشجویان به رشته دندان‌پزشکی [۸-۳] و پزشکی [۹] صورت گرفته است. بر اساس این مطالعات، انگیزه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی نسبت به پزشکی بسیار متفاوت بوده است. به طور مثال مطالعه Crossley نشان داد در حالی که دانشجویان پزشکی بیشتر به علت خدمت به مردم به این رشته روی می‌آورند، دانشجویان دندان‌پزشکی بیشتر برای کسب درآمد این رشته را انتخاب می‌کنند [۱۰].

Zadik در مطالعه خود نشان داد دانشجویان دندان‌پزشکی به درآمد این رشته بیش از جنبه خدمت به مردم توجه نشان می‌دهند [۳]. Scarbez و Ross در مطالعه‌ای نشان دادند پسران در هنگام انتخاب رشته دندان‌پزشکی بیشتر به مسائل اقتصادی و استقلال کاری

این رشته توجه دارند در حالی که دختران به مسائل انسانی و خدمت به جامعه توجه می‌کنند [۱۱]. در کشور ما تعداد مطالعات در این زمینه بسیار محدود بوده [۱۲-۱۳] و با توجه به این که عوامل مختلفی مانند فرهنگ، شرایط اقلیمی، اقتصادی و ... می‌توانند بر انگیزه‌های افراد مؤثر باشند، انجام تحقیقاتی از این دست لازم به نظر می‌رسد. آگاهی از انگیزه‌های افراد در انتخاب یک رشته دانشگاهی در شناخت برداشت آنان از ماهیت آن رشته مؤثر بوده و از یک سو می‌تواند به مسئولین امر در تصحیح دیدگاه داوطلبان ورود به دانشگاه‌ها نسبت به واقعیت‌های موجود در آن حرفه کمک نماید تا میزان تغییر رشته که با صرف هزینه و وقت بسیار برای دانشجوی و دولت همراه می‌باشد، کاهش یابد و از سوی دیگر با ارتقای عوامل انگیزشی در رشته‌های دانشگاهی زمینه مساعدتری در جهت پیشرفت و موفقیت تحصیلی دانشجویان فراهم آید. لذا این مطالعه به منظور تعیین انگیزه‌های دانشجویان سال اول و دوم پزشکی و دندان‌پزشکی در انتخاب رشته خود در دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان صورت گرفته است.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه توصیفی-مقطعی جامعه مورد بررسی کلیه دانشجویان سال اول و دوم رشته پزشکی و دندان‌پزشکی بودند که با روش سرشماری در سال ۱۳۸۹ انتخاب شدند. پرسش‌نامه تهیه شده به صورت جمع ایفا در اختیار تمام دانشجویان سال اول و دوم رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی (۹۰ نفر پزشکی و ۵۶ نفر دندان‌پزشکی) قرار گرفت و از ایشان خواسته شد که آن را تکمیل نموده و در همان جلسه به پژوهش‌گر تحویل دهند. این پرسش‌نامه مشتمل بر دو قسمت بود: قسمت اول شامل مشخصات فردی و قسمت دوم سؤالات مربوط

(/۶۸/۵) دختر شرکت‌کننده در این مطالعه، ۵۴ نفر (/۶۹/۲) در رشته پزشکی و ۳۵ نفر (/۶۷/۳) در رشته دندان‌پزشکی مشغول به تحصیل بودند. همچنین از مجموع ۴۱ نفر (/۳۱/۵) پسر شرکت‌کننده در این مطالعه، ۲۴ نفر (/۳۰/۸) در رشته پزشکی و ۱۷ نفر (/۳۲/۷) در رشته دندان‌پزشکی مشغول به تحصیل بودند. میانگین سنی در دختران 20 ± 0.9 و در پسران 20.34 ± 1.51 سال بود.

در جدول ۱ توزیع فراوانی انگیزه‌های مهم دانشجویان پزشکی و دندان‌پزشکی در انتخاب رشته در ۶ حیطه انگیزشی ارائه شده است. براساس این جدول، انگیزه «داشتن موقعیت حرفه‌ای بالا» و «موقعیت اجتماعی» جز مهم‌ترین انگیزه‌ها در انتخاب رشته تحصیلی در دانشجویان رشته پزشکی و دندان‌پزشکی بوده است. در حالی که در دانشجویان پزشکی، انگیزه «داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی» و در دانشجویان دندان‌پزشکی، «داشتن شغلی با چالش‌های زیاد» کمترین تأثیر را در انتخاب رشته داشته است.

جدول ۲ توزیع فراوانی انگیزه‌های مهم دانشجویان دختر و پسر هر دو رشته را در ۶ حیطه انگیزشی نشان می‌دهد. بر اساس این جدول انگیزه «ساعات کاری منظم» ($P=0.02$) و «داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی» ($P=0.01$) در دانشجویان دختر رشته دندان‌پزشکی به طور معنی‌داری مهم‌تر از دانشجویان دختر پزشکی بوده است. در حالی که دانشجویان پسر رشته پزشکی انگیزه «داشتن شغلی پر مسئولیت» ($p=0.05$)، «شغلی با چالش‌های زیاد» ($p=0.03$) و «ارتباط با مردم» ($p=0.03$) را به طور معنی‌داری مهم‌تر از دانشجویان پسر رشته دندان‌پزشکی دانسته‌اند. در مقایسه با دانشجویان پسر رشته پزشکی، دانشجویان پسر رشته

به انگیزه دانشجویان در انتخاب رشته تحصیلی خود بود که بر اساس سؤالات مطرح شده در مطالعه Crossley [۱۰] تنظیم شده بود. این سؤالات شامل ۶ حیطه اصلی «موقعیت و امنیت اجتماعی»، «ماهیت شغل»، «فرصت‌های شغلی»، «مراقبت از بیماران و ارتباط با مردم»، «استفاده از توانایی‌های شخصی» و «حیطه علاقه به علم» بود. همچنین در مطالعه Crossely تجربه کار کردن با پزشک یا دندان‌پزشک به عنوان یک گزینه مستقل در نظر گرفته شده بود. بعد از ترجمه سؤالات پرسش‌نامه و تأیید آن توسط همکاران متخصص در این رشته، روایی پرسش‌نامه توسط کارشناسان تأیید شد و در اختیار دانشجویان قرار گرفت. پایایی پرسش‌نامه نیز با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ قابل قبول بود ($\alpha=0.7$).

در مقدمه پرسش‌نامه از دانشجویان خواسته شد میزان تأثیر هر کدام از سؤالات پرسش‌نامه در انتخاب رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی را با علامت زدن یکی از گزینه‌های «مهم» یا «بی‌اهمیت» مشخص کنند. سپس داده‌های حاصل از مطالعه با استفاده از نسخه ۱۴ نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون‌های آمار توصیفی و آمار تحلیلی (آزمون مجذور کای) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و $p \leq 0.05$ معنی‌دار تلقی شد.

نتایج

از ۱۴۶ پرسش‌نامه توزیع شده در بین دانشجویان سال اول و دوم رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۸۹، ۱۳۰ پرسش‌نامه (/۸۹) بازگردانده شده که از این تعداد ۷۸ نفر (/۶۰) دانشجوی رشته پزشکی و ۵۲ نفر (/۴۰) دانشجوی رشته دندان‌پزشکی بودند. میانگین سنی در رشته پزشکی 20.11 ± 0.91 و در رشته دندان‌پزشکی 20.11 ± 1.14 و در کل دانشجویان 20.11 ± 1.12 بود. از مجموع ۸۹ نفر

دندان پزشکی انگیزه «داشتن امنیت شغلی» ($p=0/05$) و انتخاب رشته خود مؤثرتر دانسته‌اند. «داشتن شغلی نیازمند توانایی دستی» ($p=0/02$) را در

جدول ۱- مقایسه توزیع فراوانی انگیزه‌های انتخاب رشته تحصیلی در دانشجویان بر حسب رشته تحصیلی

رشته تحصیلی حیطه‌های انگیزشی	دندان پزشکی (%)		P- Value
	n=78	n=78	
موقعیت و امنیت اجتماعی			
داشتن موقعیت حرفه‌ای بالا	۹۸/۱	۸۹/۷	۰/۰۹
داشتن موقعیت اجتماعی	۹۶/۲	۸۸/۵	۰/۲۰
داشتن امنیت شغلی	۸۴/۶	۶۷/۹	۰/۰۴*
درآمد بالا	۸۲/۷	۶۰/۳	۰/۰۱*
ماهیت شغل			
ساعات کاری منظم	۵۹/۶	۴۳/۶	۰/۱۱
داشتن شغل پر مسئولیت	۳۴/۶	۴۲/۳	۰/۴۶
داشتن شغل مستقل و بی واسطه	۷۸/۸	۶۷/۹	۰/۲۳
فرصت شغلی			
داشتن فرصت‌های شغلی متنوع	۵۳/۸	۵۳/۸	۰/۹۹۹
داشتن شغل جالب و جذاب	۸۴/۶	۸۵/۹	۰/۹۹۹
داشتن شغلی با چالش‌های زیاد	۱۹/۲	۴۲/۳	۰/۰۱*
مراقبت از بیماران و ارتباط با مردم			
زمینه کمک و خدمت‌رسانی به مردم	۸۰/۸	۸۴/۶	۰/۶۴
ارتباط با مردم	۶۵/۴	۸۳/۳	۰/۰۲*
استفاده از توانایی‌های شخصی			
داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی	۵۵/۸	۲۴/۴	۰/۰۰۱*
داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های ذهنی	۶۳/۵	۷۰/۵	۰/۴۵
علاقه به علم			
وجود فرصت‌های تحقیقاتی	۵	۵۵/۱	۰/۶۰
علاقه‌مندی شخصی به علم	۶۷/۳	۸۰/۸	۰/۱۰
داشتن شغلی با پایه علمی	۸۰/۸	۸۵/۹	۰/۵۰
داشتن تجربه کار با پزشک و دندانپزشک	۳۸/۵	۳۷/۲	۰/۹۹۹

آزمون مجددور کای $p < 0/05$ معنی‌دار در نظر گرفته شد.

جدول ۲- مقایسه توزیع فراوانی نسبی انگیزه‌های "مهم" برای دانشجویان پسر و دختر بر حسب رشته و حیطه‌های انگیزشی

P- Value	پسر		دختر		رشته تحصیلی	حیطه‌های انگیزشی
	پزشکی (%) n=۲۴	دندان پزشکی (%) n=۱۷	پزشکی (%) n=۵۴	دندان پزشکی (%) n=۳۵		
						موقعیت و امنیت اجتماعی
۰/۹۹۹	۹۱/۷	۹۴/۱	۰/۰۷۷	۸۸/۹	۱۰۰	داشتن موقعیت حرفه ای بالا
۰/۹۹۹	۹۱/۷	۹۴/۱	۰/۱۴۱	۸۷	۹۷/۱	داشتن موقعیت اجتماعی
۰/۰۵*	۵۰	۸۲/۴	۰/۲۹۴	۷۵/۹	۸۵/۷	داشتن امنیت شغلی
۰/۰۰۶*	۵۴/۲	۹۴/۱	۰/۲۴۲	۶۳	۷۷/۱	درآمد بالا
						ماهیت شغل
۰/۹۹۹	۳۷/۵	۳۵/۳	۰/۰۲۸	۴۳/۳	۷۱/۴	ساعات کاری منظم
۰/۰۵	۵۰	۱۷/۶	۰/۸۲۶	۳۸/۹	۴۲/۹	داشتن شغل پر مسئولیت
۰/۲۹۶	۶۲/۵	۸۲/۴	۰/۶۲۶	۷۰/۴	۷۷/۱	داشتن شغل مستقل و بی واسطه
						فرصت شغلی
۰/۳۵۰	۵۸/۳	۴۱/۲	۰/۵۱۶	۵۱/۹	۶۰	داشتن فرصت های شغلی متنوع
۰/۶۲۹	۸۷/۵	۹۴/۱	۰/۵۷۰	۸۵/۲	۸۰	داشتن شغل جالب و جذاب
۰/۰۰۳*	۵۸/۳	۱۱/۸	۰/۲۴۶	۳۵/۲	۲۲/۹	داشتن شغلی با چالش‌های زیاد
						مراقبت از بیماران و ارتباط با مردم
۰/۶۹۸	۸۳/۳	۷۶/۵	۰/۷۷۴	۸۵/۲	۸۲/۹	زمینه کمک و خدمت رسانی به مردم
۰/۰۰۳	۹۱/۷	۴۷/۱	۰/۶۰۸	۷۹/۶	۷۴/۳	ارتباط با مردم
						استفاده از توانایی‌های شخصی
۰/۰۲۱*	۲۰/۸	۵۸/۸	۰/۰۱۳	۲۵/۹	۵۴/۳	داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی
۰/۲۷۰	۸۳/۳	۶۴/۷	۰/۹۹۹	۶۴/۸	۶۲/۹	داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های ذهنی
						علاقه به علم
۰/۳۵۸	۶۲/۵	۴۷/۱	۰/۹۹۹	۵۱/۹	۵۱/۴	وجود فرصت‌های تحقیقاتی
۰/۰۹۸	۷۹/۲	۵۲/۹	۰/۴۳۹	۸۱/۵	۷۴/۳	علاقمندی شخصی به علم
۰/۶۹۸	۸۳/۳	۷۶/۵	۰/۷۶۰	۸۷	۸۲/۹	داشتن شغلی با پایه علمی
۰/۷۲۹	۳۳/۳	۲۳/۵	۰/۶۶۰	۳۸/۹	۴۵/۷	داشتن تجربه کار با پزشک و دندانپزشک

آزمون مجذور کای * $p < 0/05$ معنی‌دار در نظر گرفته شد.

بحث

ارزیابی انگیزه‌های دانشجویان دندان‌پزشکی و پزشکی در این تحقیق نشان داد که انگیزه‌های «داشتن امنیت شغلی» و «درآمد بالا» به طور معنی‌داری برای دانشجویان دندان‌پزشکی مهم‌تر از دانشجویان پزشکی می‌باشد. این یافته‌ها با نتایج مطالعه Crossley در بررسی انگیزه‌های دانشجویان پزشکی و دندان‌پزشکی در کشور انگلستان هم‌خوانی داشت [۱۰]. در بررسی انگیزه‌های ورود به رشته دندان‌پزشکی در دانشگاه‌های تهران و شهید بهشتی، درآمد به عنوان یک عامل تعیین‌کننده در انتخاب رشته از سوی دانشجویان در نظر گرفته نشده بود [۱۳] در حالی که در مطالعات انجام شده در دانمارک و دانشگاه سیدنی استرالیا، درآمد سومین اولویت دانشجویان دندان‌پزشکی در انتخاب رشته تحصیلی خود بوده است [۱۴، ۴]. به نظر می‌رسد توجه به درآمد و امنیت شغلی به عنوان دو عامل مهم در رشته دندان‌پزشکی نسبت به پزشکی، ناشی از تلقی افراد از شرایط مناسب کاری و معیشتی برای دندان‌پزشکان می‌باشد. با در نظر گرفتن این موضوع که پزشکی جزء مشاغل پر مسئولیت می‌باشد، لذا برنامه‌ریزی در سطح کلان باید به سمت و سویی گرایش نماید که علاوه بر توجه به نیازهای علمی دانشجویان پزشکی، آینده کاری روشن و تسهیلات بیشتری برای آنان فراهم گردد. بیش از ۹۰٪ از دانشجویان دندان‌پزشکی و بیش از ۸۰٪ دانشجویان پزشکی شرکت‌کننده در این مطالعه، انگیزه «موقعیت حرفه‌ای بالا» و «موقعیت اجتماعی» را در انتخاب رشته خود مهم دانسته‌اند. Vigild و همکاران در یک مطالعه دراز مدت نشان دادند که نقش عامل احترام اجتماعی در انتخاب حرفه دندان‌پزشکی رو به افزایش است [۱۴]. در تحقیقی دیگر Gerbert و همکارانش نشان دادند که دندان‌پزشکان به تنهایی و

همچنین در مقایسه با مشاغل دیگر از احترام اجتماعی زیادی برخوردارند [۱۵]. Al-Bitar در یک مطالعه بر روی دانشجویان دندان‌پزشکی در کشور اردن موقعیت اجتماعی را مهم‌ترین انگیزه در انتخاب این رشته دانست [۸]. در حالی که در انگلستان اهمیت این عامل در بین دانشجویان دندان‌پزشکی ۶٪ و در دانشجویان پزشکی ۱۹٪ بود [۱۰]. همچنین در مطالعه‌ای بر روی دانشجویان رشته دندان‌پزشکی در دانمارک فقط ۹٪ آنان موقعیت اجتماعی این رشته را به عنوان انگیزه‌ای مهم در انتخاب خود دانسته‌اند [۱۴]. شاید این موضوع در ایران همانند اردن ناشی از آن است که در این کشورها داشتن عناوینی مانند دکتر، برای فرد اعتبار و احترام مضاعفی را از نظر اجتماعی به همراه دارد، لذا دانشجویان در هنگام انتخاب این رشته‌ها توجه خاصی به منزلت خود در جامعه نشان می‌دهند.

در این تحقیق انگیزه‌هایی چون «داشتن شغلی با چالش زیاد» و «ارتباط با مردم» در انتخاب رشته دانشجویان پزشکی به طور معنی‌داری مهم‌تر از دانشجویان دندان‌پزشکی بوده است. همچنین بیش از ۸۰٪ دانشجویان پزشکی و دندان‌پزشکی انگیزه «کمک و خدمت‌رسانی به مردم» را مهم دانسته‌اند که در این مورد نیز دانشجویان پزشکی درصد بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند. نتایج حاصل از این تحقیق در این زمینه با مطالعه Crossley مطابقت دارد [۱۰]. ماهیت رشته پزشکی به گونه‌ای می‌باشد که پزشکان در طول دوره کاری خود با افراد بیشتر و فرهنگ‌های متنوعی برخورد دارند. بنابراین، در کنار چالش‌های زیاد این حرفه، حس نوع دوستی و رضایت حاصل از کمک و خدمت‌رسانی به بیمار باعث می‌شود پزشکان وقت زیادی را به بیماران خود اختصاص دهند و ارتباط بیشتری با آنان داشته باشند. لذا احتمال

را به دانش‌آموزان بنمایاند تا آن‌ها با دپدی بازتر و آمادگی بیشتر، رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی را انتخاب کنند. در این مطالعه دانشجویان پسر دندان‌پزشکی انگیزه «داشتن شغلی با توانایی دستی» و «امنیت شغلی» را به طور معنی‌داری بیشتر از دانشجویان پسر پزشکی در انتخاب رشته خود مهم دانسته‌اند در حالی که انگیزه «داشتن شغلی پرمسئولیت»، «داشتن شغلی با چالش‌های زیاد» و «ارتباط با مردم» در دانشجویان پسر پزشکی به طور معنی‌داری مهم‌تر از پسران رشته دندان‌پزشکی تلقی شده است. با توجه به افزایش بی‌رویه فارغ‌التحصیلان رشته پزشکی که باعث مشکلات عدیده در بازار کار این رشته شده است، توجه پسران به رشته دندان‌پزشکی به عنوان رشته‌ای که هنوز دارای امنیت شغلی می‌باشد امری دور از انتظار نیست. نتایج حاصل از مطالعه Sadr Arhami و همکاران بر روی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نشان داد که میانگین نمرات نگرش دانشجویان نسبت به آینده شغلی خود پایین‌تر از حد قابل قبول بود و اکثر دانشجویان در این رشته نگرش مناسبی از آینده خود ندارند [۱۷]. به نظر می‌رسد که چون پزشکان در بسیاری موارد ارتباط نزدیکی با نجات جان بیماران دارند، پسران در انتخاب این رشته به چالش برانگیز بودن، مسئولیت بالا و ارتباط با مردم توجه بیشتری نسبت به رشته دندان‌پزشکی نشان داده‌اند.

در این تحقیق، دانشجویان دختر دندان‌پزشکی انگیزه «ساعات کاری منظم» و «داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی» را در انتخاب رشته خود به طور معنی‌داری مهم‌تر از دانشجویان دختر پزشکی دانسته‌اند. از آن‌جا که مسئولیت اصلی کارهای خانه و تربیت فرزندان بر دوش زنان است لذا وجود ساعات کاری منظم در رشته

می‌رود که ارتباط با مردم به عنوان یکی از انگیزه‌های انتخاب رشته تحصیلی پزشکی ناشی از آگاهی دانش‌آموزان با این موضوع باشد.

بر خلاف نتایج دو مطالعه قبلی در دانشکده‌های دندان‌پزشکی ایران که کار با دست را دارای کمترین تأثیر بر تصمیم‌گیری دانشجویان دندان‌پزشکی در انتخاب حرفه خود دانسته‌اند [۱۳-۱۲] در مطالعه حاضر، دانشجویان دندان‌پزشکی به طور معنی‌داری انگیزه «داشتن شغلی نیازمند توانایی‌های دستی» را بیشتر از دانشجویان پزشکی مهم دانسته‌اند. با توجه به رابطه نزدیک علم و هنر در دندان‌پزشکی، برای موفقیت در این رشته باید علاوه بر تسلط بر جنبه‌های تئوری، مهارت دست فرد نیز افزایش یابد، لذا انتظار می‌رود دانش‌آموزان هنگام انتخاب این رشته به این موضوع توجه بیشتری نمایند. به طوری که در مطالعه‌ای دانشجویان سوئدی امکان کار با دست را مهم‌ترین علت انتخاب رشته دندان‌پزشکی دانسته‌اند [۱۶].

تعدادی از دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه «داشتن تجربه کار با پزشک و دندان‌پزشک» را به عنوان عامل مؤثر در انتخاب خود تلقی کرده‌اند. در مطالعه Crossley نیز بیش از ۵۰٪ دانشجویان پزشکی و دندان‌پزشکی تجربه کار کردن با پزشک و دندان‌پزشک را در انتخاب رشته خود مؤثر دانسته‌اند [۱۰]. دانش‌آموزان قبل از ورود به دانشگاه اطلاعات کمی در مورد رشته‌های دانشگاهی دارند به طوری که مشاهده می‌شود تعدادی از آنان بعد از ورود به دانشگاه نسبت به رشته تحصیلی خود از رضایت کامل برخوردار نیستند. بنابراین، در راستای تحصیل در رشته‌های پزشکی و دندان‌پزشکی، تجربه قبلی کار کردن با پزشک و دندان‌پزشک می‌تواند تجسم روشنی از آینده حرفه‌ای و معضلات و مشکلات همراه با این رشته

از دانشجویان پزشکی و دندان پزشکی به طور تصادفی از دانشگاه‌های مختلف کشور انتخاب شوند تا با انجام چنین مطالعه‌ای در یک جمعیت وسیع‌تر نتایج حاصله قابل تعمیم باشد.

نتیجه‌گیری

بر اساس این مطالعه هر چند تفاوت‌هایی در انگیزه انتخاب رشته پزشکی و دندان پزشکی موجود می‌باشد، ولی به طور کلی انتخاب این رشته‌ها ریشه در کسب موقعیت اجتماعی و حرفه‌ای بالاتر داشته است.

تشکر و قدردانی

یافته‌های این تحقیق از یک پایان نامه مصوب دانشکده دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان استخراج شده است. بدین وسیله از کلیه دانشجویان مقطع علوم پایه پزشکی و دندان پزشکی که در این پژوهش شرکت نموده‌اند، قدردانی می‌شود.

دندان پزشکی نسبت به پزشکی مزیتی مهم برای خانم‌ها می‌باشد.

توجه دانشجویان هر دو رشته در این مطالعه به موقعیت حرفه‌ای و اجتماعی پزشکی و دندان پزشکی به عنوان انگیزه‌های برتر در انتخاب این رشته‌ها، حاکی از آن است که با وجود مشکلات متعدد همچنان این مشاغل طرفداران زیادی دارند، لذا شایسته است در جهت شناسایی این مشکلات و کمک به رفع آنها گام‌های مؤثرتری برداشته شود.

به طور کلی، شباهت‌های موجود در این مطالعه با نتایج مطالعات دیگران می‌تواند ناشی از ماهیت ثابت این رشته‌ها در نقاط مختلف دنیا باشد. اختلافات موجود بین نتایج این مطالعات را نیز می‌توان به علت تفاوت در فرهنگ‌ها و وضعیت اقتصادی مناطق مورد بررسی ذکر نمود. لذا پیشنهاد می‌شود به منظور دقت بیشتر، تعدادی

References

- [1] Rice CD, Hayden WJ, Glaros AG, Thein DJ. Career changers: dentists who choose to leave private practice. *J Am Coll Dent* 1997; 64(1): 20-6.
- [2] Tajkey J, Sorori-Zanjani R, Mazloomzade S, Jafari M. University Entrance Motivations of Pharmacy Students of Zanjan Pharmacy School. *J Develop Educ Zanjan Med Univ* 2008; 1(1): 29-35. [Farsi]
- [3] Zadik D, Gilad R, Peretz B. Choice of dentistry as a career and perception of the profession. *J Dent Educ* 1997; 61(10): 813-6.
- [4] Brand AA, Chikte UM, Thomas CJ. Choosing dentistry as a career, a profile of entering students (1992) to the University of Sydney, Australia. *Aust Dent J* 1996; 41(3): 198-205.

- [5] Lawson WR. The choice of dentistry as a career. *N Z Dent J* 1976; 72(329): 155-8.
- [6] Gietzelt D. Social profile of first-year dentistry students at the University of Sydney. *Aust Dent J* 1997; 42(4): 259-66.
- [7] Rice CD, Glaros AG, Shouman R, Hlavacek M. Career choice and occupational perception in accelerated option and traditional dental students. *J Dent Educ* 1999; 63(4): 354-8.
- [8] Al-Bitar ZB, Sonbol HN, Al-Omari IK. Reasons for choosing dentistry as a career by Arab dental students. *Eur J Dent Educ* 2008; 12(4): 247-51.
- [9] Vaglum P, Wiers-Jenssen J, Ekeberg O. Motivation for medical school: the relationship to gender and specialty preferences in a nationwide sample. *Med Educ* 1999; 33(4): 236-42.
- [10] Crossley ML, Mubarik A. A comparative investigation of dental and medical student's motivation towards career choice. *Br Dent J* 2002; 193(8): 471-3.
- [11] Scarbecz M, Ross JA. Gender differences in first-year dental students' motivation to attend dental school. *J Dent Educ* 2002; 66(8): 952-61.
- [12] Hashemipour M. Dental Students' Motivation for Entering Dentistry in Kerman School of Dentistry. *Iranian J Med Educ* 2006; 6 (1): 109-15. [Farsi]
- [13] Ravaghi V, Sadr AR, Borzabadi Farahani N. The motivation of dental students to enter the dental school in 2003. *Beheshti Univ Dent J* 2005; 22(4): 597-604. [Farsi]
- [14] Vigild M, Schwarz E. Characteristics and study motivation of Danish dental students in a longitudinal perspective. *Eur J Dent Educ* 2001; 5(3): 127-33.
- [15] Gerbert B, Bernzweig J, Bleecker T, Bader J, Miyasaki C. How dentists see themselves, their profession, the public. *J Am Dent Assoc* 1992; 123(12): 72-8.
- [16] Widstrom E, Birn H, Haugejorden O, Martinsson T. Dental students' views on their education and study circumstances in Nordic countries. *Swed Dent J* 1990; 14(3): 123-9.
- [17] Sadr Arhami N, Kalantari S, Atarod S. Medical Students Attitude Towards their Field of Study and Future Career. *Iranian J Med Educ* 2004; 4 (1): 76-81. [Farsi]

Evaluation of Motivations for Choosing Field of Study Among Medical and Dental Students of Rafsanjan University of Medical Sciences

Z. Kazemizadeh¹, M. Rezaeian², M. Farnoodi³

Received: 02/11/2010 Sent for Revision: 01/02/2011 Received Revised Manuscript: 22/02/2011 Accepted: 01/03/2011

Background and Objectives: Undoubtedly, looking for a suitable job is one of the most important issues in everybody's life including students and a student's area of study has a great impact on this issue. The aim of this study was to assess motivations underlying the field of study choice in medical and dental students of Rafsanjan Medical University.

Materials and Methods: In this descriptive cross-sectional study in 2010, questionnaires included demographic information and questions about the students' motives were given to the medical and dental students of the first and second years (146 students). The data were analyzed by descriptive statistics and Chi-square test.

Results: The response rate to the questionnaires was 89%. Sixty percent and 40% of the participants were medical and dental students respectively. The most important motivations among both students were "High professional status" and "Prestigious social standing". The motives of "Provides a secure career" ($p=0.04$), "High income" ($p=0.01$) and "Requires use of manual skills" ($p=0.001$) were significantly more important for dental students. Medical students, in contrast to their dental counterparts, were significantly more likely motivated by factors relating to "Interacting with other people" ($p=0.02$) and "Challenging career" ($p=0.01$).

Conclusion: Choosing field of study by medical and dental studying likely related to their high professional and prestigious social status. The difference between the motivations of choosing the area of study is possibly related to the different nature of these two academic disciplines.

Key words: Students, Motivation, Study choice, Dentistry, Medicine

Funding: This research was founded by Rafsanjan University of Medical Sciences.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Rafsanjan Medical University approved the study.

How to cite this article: Kazemizadeh Z, Rezaeian M, Farnoodi M. Evaluation of Motivations For Choosing Field of Study Among Medical and Dental Students of Rafsanjan University of Medical Sciences. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2012; 10(4): 279-88. [Farsi]

1- Assistant Prof., Dept. of Endodontics, Faculty of Dentistry, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
Corresponding Author, Tel : (0391) 8220013, Fax: (0391) 8220008, E-mail: z_kazemizadeh@rums.ac.ir

2- Prof., Dept. of Social Medicine, Occupational Environmental Research Center, Faculty of Medicine, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran

3- Dentist, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran